

"For på alle mulige måter å kunne frelse noen" **Et blikk på 1 Kor. 9:19–23 og implikasjoner for dagens vitner.¹**

John Olav Selstø
john.o.selsto@gmail.com

Resumé

Hva har dagens kristne vitner å lære av Paulus' misjonspraksis, slik det presenteres i 1 Kor 9:19–23? I disse versene skriver Paulus til Korinterne om sin forståelse av misjon; hvordan han selv har møtt ulike kulturer og mennesker; hva lærer vi av den tilnærmingen vi kan tyde her? Å svare på dette er naturligvis en stor oppgave, og denne artikkelen vil ikke bli mer enn et lite innblikk i implikasjonene som er å spore i denne passasjen; likevel håper jeg å kunne trekke frem noen hovedmomenter.

1.0 Innledning

I besvarelsen av denne problemstillingen vil fokuset mitt vil ligge på det som angår vitnet sitt møte med en annen kultur og med andre mennesker; det vil omhandle de prinsippene som kan anvendes i den kristnes relasjon til Skriften, samfunn, og medmennesker. Hovedmomentene vil være disse: (1) Vitnet må ha et avklart forhold til Skriftens autoritet, og hva det bygger sine kristen-etiske imperativer på, og (2) det må ha klart hva som er dets motivasjon og hensikt. Det må deretter (3) gå inn for å forstå menneskene og kulturen som det møter, for (4) å kunne kommunisere og kontekstualisere evangeliet på best mulig måte. (5) I denne prosessen må det også aktivt søke å etablere mellommenneskelige relasjoner, og gjøre seg fortjent til å bli hørt; gjennom vennskap, ærlighet og integritet.

Jeg er overbevist om at bibelteologien har mye å tjene på å anvende en missiologisk hermeneutikk i arbeidet med bibeltekster; samtidig har missiologien mye å hente fra bibelteologiens metodikk (Barram 2007:53).² Derfor vil denne artikkelen — metodisk sett

¹ Denne artikkelen er en kortfattet sammenfatning av min masteravhandling som ble levert ved Fjellhaug internasjonale Høgskole, våren 2015; Selstø (2015).

² For en god drøfting av denne balansen, se Barram 2007.

— ha et bibelteologisk fundament, samtidig som den bygger på missiologi og antropologi.³

Noe må også sies innledningsvis om hvordan man i dag kan anvende Paulus' lære og misjonsstrategi på en hensiktsmessig måte. Paulus' lære anser jeg som normativ, hans metodikk derimot, ser jeg ikke som normativ uten videre; likevel mener jeg at han fremsetter noen gode prinsipper som både kan og bør være retningsgivende for dagens vitner. En god forståelse av Paulus' misjonspraksis og misjonsteologi vil gjøre det mulig å videreføre dette inn i en ny historisk kontekst; men dette forutsetter at man er tro til teksten og at man søker først å forstå Paulus historisk, på hans egne premisser (Pocock 2012:158–159).

2.0 Paulus' tilpasning

Hva slags akkomodasjon⁴ — eller tilpasning — ser vi av Paulus' virke, slik det presenteres i 1 Kor 9:19–23? Det må først og fremst avklares at Paulus ikke drev med *teologisk* akkomodasjon, han tilpasset ikke sitt *budskap* på noen som helst måte (jfr. Gal 1:8). Akkomodasjonen kan derimot kategoriseres som *epistemologisk* og *etisk*; han møtte folket der de var, og tilpasset seg for å forstå mottakeren; for å formidle evangeliet slik at det ble relevant for mottakeren; for å unngå fremmedgjøring i kulturen. Han tok kulturen på alvor uten å gå på kompromiss med budskapet han bar.⁵ Alt han gjør, gjør han for å kunne frelse noen (1 Kor 9:22b); han har en frelsende intensjon⁶. Han gjør ikke noe som fornekte Kristus (1 Kor 10:14ff), ikke noe som kan skade mottakeren (1 Kor 8:11), og ikke noe som setter grenser for hans frihet eller hans ståsted i Kristus (1 Kor 9:23b).

Motivasjonen for denne akkomodasjonen var mer fundamental enn de analogiene vi finner i samtiden (Mitchell 2001; Daube 1956:336–339): Paulus imiterte Kristi selvoppofrende kjærlighet for å vinne jøder og hedninger. I motsetning til jødedommens ortodoksi — som søkte å øke avstanden til mottakeren — søkte Paulus å minske avstanden. Dette innebar ikke å akseptere jøders og hedningers standpunkt, men å anerkjenne deres kontekster.

³ Det eksegetiske arbeidet med 1 Kor 9:19–23 vil ikke bli presentert i denne oppgaven, grunnet artikkelens begrensninger på lengde, men resonnementene vil bygge på denne eksegesen. For en fullstendig eksege, se Selstø (2015).

⁴ Akkomodasjon, slik jeg vil anvende ordet, betegner en adferd som *leser* mottakerkulturen og *tilpasser* seg uten å gi avkall på sin integritet.

⁵ sml. 1 Kor 10:33 vs. Gal 1:10.

⁶ Barram 2011.

3.0 Vitnet og seg selv

3.1 Skriftens autoritet

Vitnet må ha et avklart forhold til Skriftens autoritet, og hva det bygger sine kristen-etiske imperativer på. Jeg anser Bibelen som "uten feil i alt den slår fast og den eneste ufeilbarlige norm for lære og liv" (Lausannepakten, art. 2); samtidig må det forstås at Bibelen ble skrevet i en historisk kontekst; den ble ikke til i et vakuum, og kan heller ikke forstås i et vakuum. For å kunne anvende Skriften i en annen kontekst enn dens egen, forutsettes en god forståelse av dens kulturelle rammeverk. Samtidig må man forstå seg selv i sin egen samtid, og avdekke hvilke ting fra tradisjon og kultur som preger en selv, og ens skriftforståelse. Først da er det mulig å applisere Bibelen slik at man (i større grad) har evnen til å skille mellom det som er normativt i Skriften, og det som må forstås i lys av det kulturelle rammeverket. Paulus viser i 1 Kor 9:19–23 en respekt for mottakerkulturen, samtidig holder han evangeliets budskap som uforanderlig. Han hadde hele tiden Kristi lov som rettesnor; evangeliets budskap var urokkelig, og ingen akkomoderende adferd kunne gå på akkord med dette (v.21b) (Thiselton 2000:704).

3.2 Motivasjon og hensikt

Vitnet må ha klart hva som er dets motivasjon og hensikt. Dette utgjør selve grunnmuren for den praksis som følger. Hensiktsleddene i 1 Kor 9:19–23 er knyttet til tre ting: (1) å redde, (2) å frelse, (3) og å selv ta del i det. Pkt. (1) og (2) må her forstås som synonymer for samme hensikt; dermed står man igjen med to punkter: Paulus' hensikt er å bli alt for alle, for at noen skal lære Gud å kjenne og bli frelst. Samtidig har han som hensikt å, gjennom sin tjeneste, selv få kunne ta del i et nytt samfunn; side om side med jøder, hedninger, de sosialt avhengige og de sårbare.

Paulus tilpasset seg ikke for å bli godt likt, eller bli populær (jfr. Gal 1:10); han gjorde det for å kunne redde noen fra fortapelse. Dette må være fremst i vitnets bevissthet. Det handler ikke om ham selv, men om utførelsen av oppdraget som har blitt ham gitt. Dette vil nødvendigvis innebære å gi avkall på seg selv og sin selvhevdelse. Et riktig perspektiv på denne hensikten vil være førende for de valg man tar i møte med mottakeren.

I en analyse av Paulus' motivasjon, vil man se at både omsorg, ansvar og takknemlighet er motivasjonsfaktorer som ligger til grunn for hans tjeneste; samt plikt, nødvendighet, frykt for Herren, og den Kristi kjærlighet som tvinger ham (2 Kor. 5:14). Men den

grunnleggende motivasjonen ligger i ønsket om evangeliets utbredelse. Alt gjør han for evangeliets skyld (1 Kor 9:23).

Motivasjonsfaktorene henger nødvendigvis tett sammen med hensikten. Hensikten er drivkraft på makronivå. Det er selve basisen for ens tjeneste. Disse andre motivasjonsfaktorene er drivkraft på mikronivå, som preger de daglige valg og avgjørelser. Begge deler gir et fokus i tjenesten, som kan lede frem til gode valg i en prosess med kontekstualisering og tverrkulturell kommunikasjon.

4.0 Vitnet og mottakerkulturen

4.1 Kulturforståelse

Vitnet må gå inn for å forstå menneskene og kulturen som det møter. Paulus hadde en enorm bredde i kunnskap og erfaringer knyttet til andre kulturer. Som romersk statsborger med jødisk-ortodokse foreldre, og en oppvekst i det hellenistiske Tarsus, var dette en kunnskap han tidlig hadde tilegnet seg. Sett sammen med hans høye utdanning⁷ og den omfattende reisevirksomheten som skulle prege hans liv senere, er dette noe som må ha styrket hans tverrkulturelle kompetanse. Hvordan kan så vitnet i dag tilegne seg en slik bredde i kunnskap om ulike kulturer og verdensbilder?

4.1.1 Sosialantropologi og misjon

Man kunne tenkt seg at dagens globalisering har gjort antropologisk innsikt unødvendig; sannheten er at globaliseringen har ført til økt etnisk bevissthet; antropologisk innsikt er dermed like viktig i dag som det var for femti år siden (Whiteman 2012:59). Vitnet skal bidra til å skape en forandring, men det må skje på en god måte, med en forståelse for kulturen han møter. Her kan sosialantropologien bidra med interkulturell kompetanse (se Whiteman 2012:85–86).

4.1.2 Holdning til kulturen

Paulus så behovet for tilpasning for å kunne nå ut med evangeliet, men han møtte ikke denne nye kulturen med en selvpoptatt og nedsettende holdning. Han anerkjente andre verdensbilder⁸, samtidig som han stod ansvarlig for Kristi lov. Fremfor å tre sitt eget verdensbilde ned over hodet på korinterne, møtte han dem med en respekt, og hadde heller en selvfornedrende tanke (jfr. 1 Kor 9:19). Han hadde integritet, og han så

⁷ Paulus var i det øvre sjiktet (1–2%) i samfunnet når det kom til utdanning (Witherington 1995: 2).

⁸ se Hiebert 1985:30 og Berentsen 2004:249 for mer om begrepet *verdensbilder*.

evangeliet som uforanderlig (2 Tim 3:16; Rom 15:4). Grunnet sin brede bakgrunn og sine mange tverrkulturelle møter, tror jeg Paulus var bevisst hvordan menneskelig forståelse blir preget av samfunn og kultur.⁹

Et kritisk-realistisk¹⁰ utgangspunkt korresponderer etter min mening på en god måte med Paulus' tilnærming, og representerer et naturlig fundament for vitnet å møte andre kulturer på i dag. Dette gjør også at Skriften kan sees som uforanderlig og ufeilbarlig, samtidig som dette ikke bare er *informasjon* som skal formidles, men *budskap* som må ta form i den enkelte kontekst.

4.2 Kontekstualisering

Vitnet må forsøke å kommunisere og kontekstualisere evangeliet på best mulig måte. Paulus var *fri* — fra alt og alle — han var ikke bundet av mennesker, og heller ikke prinsipielt bundet av noen spesifikke kulturelle begrensinger (1 Kor 9:19). I realiteten må man likevel kunne si at han var mer kulturelt preget av sin jødiske fortid enn hva han uttrykker rent prinsipielt (Sandnes 2011:140).

Paulus ble alt for alle, for på alle mulige måter å kunne frelse noen (1 Kor 9:22b). Dette betyr ikke at Paulus brukte alle mulige midler for å frelse noen, men at han brukte alle kontekster for å kunne frelse noen (Garland 2003:435–436). Derfor er det nødvendig å se på hvordan vitnet i dag kan bruke alle mulige *kontekster* for å kunne frelse noen. Dette innebærer kontekstualisering.

4.2.1 ...i ord og gjerning

Vitneoppdraget som Jesus gav disiplene (Acta 1:8), innebærer å være et vitne både i ord og i gjerning; dette innebærer også en *kontekstualisering* i ord, og i gjerning.

Det er evangeliet som er sentrum i Paulus' teologi; alt han gjør, gjør han for evangeliets skyld (v. 1 Kor 9:23 sml. 9:12b, 15–18). Evangeliet har som sitt siktemål å nå ut til alle folk av alle tungemål (Åpb 7:9). Budskapet er gjeldende for enhver person i enhver kultur; for Gud vil at "alle mennesker skal bli frelst og lære sannheten å kjenne." (1 Tim 2:4). Evangeliets budskap er overordnet enhver kultur; dette fordi heller ikke Gud er bundet til noen kultur (Kraft 1996:93). Det er et multikulturelt budskap som ikke formidles i et vakuum, men i en gitt kontekst gjennom kommunikasjon. Kultur er derfor ikke noe

⁹ Det er dog vanskelig å si om han hadde et metaperspektiv på dette.

¹⁰ Mennesker kan ikke forstås fullt ut ved fornuft og empiri, men man er likevel i stand til å se "through a glass darkly" (Hiebert 2008: 19).

som Gud motarbeider, men noe han bruker (1 Joh 2:15–16). I 1 Kor 9:19–23 ser vi dette blant annet gjennom den jødiske og greske kultur, samt gjennom ulike sosiologiske klasser.

All teologi er kontekstuell betinget (Sanneh 2003:99). Evangeliet må kontekstualiseres språklig; det må bli oversatt (skriftlig og muntlig) på en slik måte at det åpner opp for en forståelse som ligger nærmest mulig selve *kjernen* i budskapet (det som er universalt og som kan appliseres i enhver kultur). Evangeliefordeling er samtidig ikke kun verbalt, men også non-verbalt. Vitnet kommuniserer ved sine gjerninger; mottakeren vil spørre seg om det er samsvar mellom liv og lære, og om denne livsførselen ansees som god. Dette fordrer at det er nødvendig å ha en god kunnskap om mottakerkulturen for å kunne unngå non-verbale misforståelser, og for å kunne forstå hvordan vitnet best er i stand til å kommunisere evangeliet på en god måte ved sine gjerninger.

Vitnets moderkultur preger dets virkelighetsforståelse, og det vil i større eller mindre grad være med å forme dets praksis. Det er derfor lett for vitnet å havne i et etnosentrisk perspektiv — en tanke om at det er moderkulturen som er den rette kultur. Det er viktig at denne kulturelle bakgrunnen i minst mulig grad blir formende for kontekstualiseringen av evangeliet, da det ikke er *moderkulturen* som skal kontekstualiseres, men *evangeliet*. Med dette grunnlag er det til gagn dersom praksisen styres *mer* i retning av kulturel relativisme enn etnosentrisme.

5.0 Vitnet og mottakeren

I denne prosessen må vitnet også aktivt søke å etablere mellommenneskelige relasjoner, og gjøre seg fortjent til å bli hørt; gjennom vennskap, ærlighet og integritet. Paulus talte for store mengder, og han skrev brev til større grupper av kristne; samtidig viser hans kjennskap til enkeltpersoner at han interagerer mye på det relasjonelle plan. Vitnet skal ikke kun stille seg på markedsplassen og undervise, men han må også utvikle dypere relasjoner til mottakeren; først da kan han gjøre seg fortjent til å bli hørt. Dette handler ikke om å være strategisk og utspekulert, men det er en relasjon som bunner i en agapistisk kjærlighet til mottakeren, og en nød for dens frelse.

5.1 De sosiale strukturer

Vitnet må for det første være observant på hva slags sosialt system som råder i den kulturen man kommer til. Man kan skille mellom to typer relasjonelle roller: *Simplex* og *Multiplex* (Rynkiewicz 2011:70–72). Førstnevnte gjør det lett å endre sin rolle i relasjon til andre uten fare for å skade sin sosiale status, i den sistnevnte låses man i større grad i de

relasjonene man har. Arbeider man i kulturer som er karakterisert ved *simplex* relasjoner, slik som i vesten, kan et skifte til kristendommen gå forholdsvis smertefritt. Dersom kulturer derimot er preget av relasjoner som er mer *multiplex* vil denne overgangen være mye vanskeligere, da relasjonelle bånd må brytes.

Folket i Korint må sies å tilhøre kategorien *multiplex* kulturer. Selvhevdelse og selvskryt var selve drivkraften for mye av korinternes adferd; hvilken sosiologisk klasse man tilhørte var en viktig identitetsmarkør for folket (Witherington 1995:8). Å endre sin rolle i relasjon til andre må på den ene siden ha vært en utfordring om det ble sett på som et steg ned i rangstigen; på den andre siden: dersom det gav en følelse av tilhørighet i et fellesskap, ville det blitt sett på som et steg opp på rangstigen, og ville ha vært et lettere valg (Witherington 1995:24). Ettersom Korint i stor grad var preget av synkretisme (Røsæg 2003:89), ville ikke selve religionen *kristendom* ha vært så skremmende eller nedsettende.

Paulus' status i Korint tilsier også at det rådet en *multiplex* kultur. Det å gi avkall på seg selv og på sin status, var en skam, og Paulus fikk kritikk for at han ikke jaget etter en høyere status, med bakgrunn i sine retoriske evner og sin gode taleevne (Witherington 1995:21). Dette i seg selv er interessant, da dette demonstrerer at Paulus forholdt seg til konteksten, samtidig som han ikke var redd for å være en motkultur.

For dagens misjon er dette noe som er viktig å være seg bevisst. Dersom man møter en kultur med sosiale strukturer som er *multiplex*, må man være særlig bevisst sin egen adferd og hvilke broer man står i fare for å brenne; man må også være bevisst på hvilke konsekvenser en omvendelse har for mottakeren. Dersom relasjonene derimot er *simplex*, vil man ikke i like stor grad måtte frykte at en slik dramatisk omveltning knyttet til identitet, vil skade de relasjonene *man selv* har til mottakerkulturen; og ikke minst de relasjonene *den søkende mottakeren* har.

5.2 En agapistisk tilnærming

Paulus gjorde seg til alles tjener, selv om han var *fri fra alle ting* (1 Kor 9:19), noe som vitner om en dyp medmenneskelig kjærlighet. Han ble til og med *svak for de svake*¹¹ (v. 22), noe som vitner om en misjonal og pastoral solidaritet; et holistisk perspektiv på misjon. Han ønsket ikke noe *fra* folket, men han ville gjøre noe *for* folket; det var en tvang som lå på ham, en forvalteroppgave som var ham betrodd (1 Kor 9:15ff). Korinterne ble møtt med høflighet og ydmykhet, fremfor med en selvopptatt og nedsettende holdning.

¹¹ sosial konnotasjon (jfr. 1 Kor 1:27) (Thiselton 2000:705–706).

Kristi etterfølgere er kalt til å elske sin neste med en ἀγάπη-kjærlighet (Matt 22:39). Det er ikke kun en broderlig kjærlighet (φιλία), det er ikke en naturlig (familiær) kjærlighet (στοργή), og heller ikke en seksuell kjærlighet (ἔρως); det er en uselvvisk, agapistisk kjærlighet — en slik kjærlighet som Gud har til mennesker (Jfr. 1 Joh 4:16). Det er dette som må være basen for enhver relasjon og akkomodasjon, og det er en slik kjærlighet Paulus viser at han har til korinterne. Paulus er *fri* fra alt og alle (1 Kor 9:19) og ønsker ikke noe fra dem (jfr. 9:15, 18); han har gjort seg selv til deres tjener (9:19) for Jesu skyld (2 Kor 4:5).

For å unngå et etnosentrisk perspektiv på verden, for å unngå å tegne en grense mellom *de andre* og *meg*, må man være seg selv bevisst på at de andre også er meg. Det er nødvendig å se etter den fellesnevner vi har med hverandre, som mennesker, noe som da nødvendigvis fordrer en agapistisk tilnærming. Mennesker ble splittet ved syndefallet, det gjør det nødvendig å bygge broer for å på ny knytte relasjoner. Dette er en enhet som går på det humane, men også en enhet i Kristus som overgår etnisitet, klasse og kjønn (1 Kor 12:27; Gal 3:28) — de identiteter som adskiller oss her på jorden. Jesu etterfølgere har fått en ny (evig) identitet som Guds barn (Gal 3:26), og bør ikke la seg splitte på grunn av jordiske kategoriseringer.

5.3 Witness as witness – inkarnasjonell modell

Kristi lov er for Paulus styrende for den kristne livsførsel (1 Kor 9:21b). I en drøfting av Kristus som eksempel for misjon er det naturlig å ta utgangspunkt i inkarnasjonens betydning for misjonsvirksomheten. En slik inkarnasjonell modell for misjon kan omtales som *Witness as witness* (Hanciles 2008:298). Dette er en modell som ikke har en aggressiv natur, men som søker å være et vitne gjennom daglig interaksjon med ikke-troende. Den inkarnasjonelle modellen kan oppsummeres i fire punkter (Cheong 2013:40): (1) *Identifisering med kulturen*: Slik Jesus identifiserte seg med mennesker, må vi identifisere oss med kulturen vi møter; (2) *Holistisk tjeneste*: Evangeliet må leves ut i ord og gjerning, med særlig fokus på de fattige og undertrykte. (3) *Kontekstualisering/inkulturasjon*: Det er basisen for å kontekstualisere evangeliet. (4) *Kristi eksempel*: Det er å leve i Kristus-likhet, og tjene andre etter Kristi eksempel.

Her ser vi at alle disse fire punktene er uttrykt hos Paulus: (1) Han identifiserer seg med jøder, hedninger og ble *som* dem (1 Kor 9:20–21); (2) han fokuserte særlig på *de svake*, noe vi kan si ved at han *ble* svak (9:22a); (3) kontekstualiseringen er ikke eksplisitt uttrykt i denne perikopen, men vi ser at han blir *alt for alle* (9:22b) — altså i alle kontekster, og med bakgrunn i kunnskapen om hvordan Paulus underviste i ulike kontekster, er det

tydelig at evangeliet ble kontekstualisert; (4) han søkte å følge Kristi eksempel, Kristi lov var gjeldende for hans praksis (1 Kor 9:21), og han uttrykker eksplisitt at han har Kristus til forbilde (1 Kor 11:1).

Den inkarnasjonelle modellen krever en god forståelse av alle de tre elementene som angår *verdensbildet*: det kognitive, det affektive og det evaluative, og tilpasningen kan enten ta form gjennom å identifisere seg selv med mottakerkulturen ved sin *livsstil*, ved sine *roller*, eller ved sine *holdninger* (Hiebert 1985:92–110). Sistnevnte er den viktigste og den som også vil kunne prege *livsstilen* og *rollene*.

5.4 Smiger og falskhet

Paulus' akkomodasjon bunner ikke i et ønske om å lure folk til å komme til tro. Første Korinterbrev er et vennskapsbrev med både en oppmuntrende og en formanende karakter (Glad 2010:244). Han søker ikke å smigre. En som ønsker å smigre ville kun hatt en vennlig adferd, uten å refse. Da Paulus er vennlig i sin tone i 1. Kor, men samtidig ikke er tilbakeholden med sin formaning av menigheten, må man kunne si at han må betraktes som en venn fremfor en smigrer (Glad 2010:33–36,44).

En tilpasning i møte med nye kulturer må ikke være grunnet i smiger eller falskhet. Tilpasningen skal være en naturlig konsekvens av ens møte med et annet verdensbilde; en nødvendig tilegnet forståelse av et nytt tankesett og nye væremåter. Evangeliet skal ikke formidles ved veloverveid retorikk for å lure tilhøreren (1 Kor 2:3–5), men ha et epistemologisk siktemål. Det må søke å kunne kommunisere budskapet på en god og ærlig måte, slik at sannheten kommer frem og gir en god kontekstuell betinget teologi.

Gjeringene må gjenspeile en kristen livsførsel. Livsførsel er generelt sett kulturelt betinget og ikke nødvendigvis noe som går på kompromiss med evangeliet; man skal derav tilpasse seg av respekt for dem man møter¹², ikke som et uttrykk for smiger eller falskhet. Det ligger i den kristne natur å møte ens medmennesker med nestekjærighet og forståelse. “Gud viser sin kjærighet til oss ved at Kristus døde for oss mens vi ennå var syndere” (Rom 5:8), slik skal også vitnet møte mottakeren med kjærighet; ikke med en falsk maske, for å “lure” dem inn i troen. Å bygge relasjoner er ikke en *aktivitet* med en instrumentell intensjon, men en kjærlig handling med et vennskapelig siktemål. Selve

¹² Bli *som* mottakeren, men ikke *bli* mottakeren — da står man i fare for å bli oppfattet som hykersk og uekte; evangeliet kan også da bli utvasket og synkretistisk (Whiteman 2012:90).

motivasjonen ligger ikke kun i en plikt, men et kall — en nød for å nå de ufrelste, og et perspektiv på fortapelsen som venter dem som ikke kommer til tro.

Vitnet må også vokte seg for å tenke at han kan løse alle misjonsutfordringer ved hjelp av riktig *metode*. Dette tar ikke på alvor det faktum at det er mennesker vi har med å gjøre — mennesker som må møtes gjennom relasjoner og ikke gjennom strategier og institusjoner. Paulus var utsendt som hedningenes apostel (Rom 11:13; Gal 1:16; Ef 3:8), likevel hadde han en nød og en mulighet til å nå også jøder med evangeliet, noe som også var i tråd med hans kall (Acta 9:15). Han lot seg ikke stoppe av den opprinnelige strategien, men han fulgte heller Guds ledelse, noe som også må gjelde for vitnet i dag.

5.5 Minske avstand

Paulus viser en evne til å minske avstanden til mottakeren; til ikke selv å være et hinder for evangeliet (1 Kor 9:12; Jfr. Gal 2:11–21). Å minske avstand kommer til uttrykk ved endringer i ens sekundære sosialisering; dette betyr at evangeliet kan forbli uendret, forankret i den primære identiteten i Kristus (Røsæg 2003:139–140). En slik endring i ens sekundære sosialisering må bæres av riktig motivasjon — ikke som et mål om pragmatisk effektivitet, men av kjærlighet; den må heller ikke være til skade for evangeliet og dets budskap.

5.5.1 Konfrontere brudd mot Bibelens lære

Ved å utdype markøren *jøder* med *dem under loven* (1 Kor 9:20) poengterer Paulus at det ikke er den jødiske praksis i seg selv som er feil, men at de anser praksisen og loven som kvalifiserende for frelse overfor Gud (Rom 2:17; 3:28; Gal 2:21; 3:11). Det samme prinsipp forklarer den tilsynelatende motstridende holdningen til omskjærelse som vi finner hos Paulus (Sandnes 2011:138–139). Når Paulus skriver at han har blitt som en *uten loven*, følger han opp med en presisering av at dette ikke betyr at han er *lovløs* i betydningen å leve et utsvevende liv (1 Kor 9:21). Paulus godtar ikke en slik adferd; han er uten loven i status, ikke i adferd (Sml. Gal 2:11ff).

Vitnet må være tydelig på hva Bibelen lærer; dette innebærer også å være ærlig om de ting i mottakerkulturen som strider mot Bibelens lære. Dette må ikke bli en fordømmelse av mottakeren i seg selv, men en rettledning. Vitnet skal først og fremst formidle og formane ved Bibelens lære. Gjennom dette tillegges det hver enkelt å søke å følge denne lære. Dette er ikke en ansvarsfraskrivelse, men et særdeles viktig ledd for en bærekraftig personlig tro hos mottakeren, som ikke avhenger av vitnet. Dersom den søkende/nye

troende selv velger å veiledes av Bibelens lære, er dette bedre enn om vitnet skulle ha vært der for å korrigere til et hvert tidspunkt. Mottakeren må selv få en forståelse for Bibelen som den ufeilbarlige norm.

5.6 Holistisk misjon

Paulus så mennesker som individer som trengte frelse, og møtte dem alle der de var (1 Kor 9:19–23). Likevel må man si at hans praksis i hovedsak var knyttet til evangelisering, og ikke til diakoni.

Holisme handler om å unngå å få et fragmentert syn på våre medmennesker, men å se dem som mennesker i sin helhet (Hiebert 1985:22). Én innfallsvinkel for å oppnå dette er med en *reduksjonistisk* innfallsvinkel, hvor man samler "symptomene" i en bred kategori; dette simplifiserer mennesket i stor grad og tar ikke i betraktning helheten og kompleksiteten i mennesket. En annen innfallsvinkel er en *stratigrafisk* innfallsvinkel hvor man plukker av lag etter lag på mennesket, hvert lag helhetlig i seg selv, for å avdekke det lag som ligger under; slik kan man til slutt nå frem til en fullstendig forståelse av mennesket. En slik modell kan deles inn slik (fra bunnen): (1) Fysisk sfære; (2) biologisk sfære; (3) psykologisk sfære; (4) sosiologisk sfære; (5) antropologisk sfære; (6) teologisk sfære. En slik innfallsvinkel kan være informativ, men samtidig er den særs fragmenterende, og det kan være en utfordring å trekke linjene mellom de ulike sfærene (Hiebert 1985:23–25).

Vitner kan ha lett for å trekke et for skarpt skille mellom f.eks. evangelisering og sosiale behov, men mennesket er *soul-bodies* — sjel og kropp eksisterer i en relasjon som ikke må neglisjeres. Man må forstå hvordan det biologiske former det psykologiske, og hvordan det psykologiske former det fysiske, osv., og hvordan dette i sin helhet former kulturen.

6.0 Konklusjon

Jeg tror det er mye å hente fra det vi leser om Paulus' tilpasning i disse versene. Det presenteres en tilpasning som ikke innebærer en modifisering, eller manipulering, av selve budskapet, men en tilpasning av ens sekundære sosialisering. Gjennom dette er man i stand til å møte folk der hvor de er. Det er selvsagt utfordrende å balansere en slik akkomodasjon på en god måte — det kjenner jeg for min egen del hvertfall — men det er en utrolig viktig oppgave; både for vitner og for menigheter. Det handler om å minske avstanden, og formidle et evangelium som er oversatt i ord og i gjerning; det handler om

å ta konteksten på alvor; det handler om å ha en frelsende intensjon, ikke en selvhevdende intensjon.

Noe av det viktigste i en slik prosess er, etter min mening, å bli seg selv bevisst Skriftens kulturelle rammeverk; samt ens egen påvirkning fra moderkulturen. Disse to må forståes godt, slik at man evner å applisere Bibelen med en visshet om hva som er normativt og ikke. I fortsettelsen vil også interkulturell kompetanse bli en nødvendig brikke, slik at man på en god måte er i stand til å kontekstualisere Bibelens budskap i ord og gjerning.

Som Jesu Vitner må vi ha en forståelse av kulturen vi møter, også i etableringen av sosiale relasjoner. Vi må tre inn i gode relasjoner hvor man kan få møte mottakeren med en agapistisk og ærlig tilnærming; hvor vi gjennom daglig interaksjon med den ikke-troende kan få dele evangeliet i ord og gjerning. Her må vi imidlertid vokte oss for å havne i en tilpasning som bunner i smiger og instrumentalisme; kjærligheten til våre medmennesker må ligge til grunn; vi må se oss selv som alles slave, og som Kristi slave — bundet av Kristi lov — slik at vi ikke unnlater å ta et oppgjør med det som strider mot Bibelens lære.

7.0 Bibliografi

7.1 Primærkilder

Nestle–Aland. 1993. *Novum Testamentum Graece* (27. utg.). NA²⁷. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft.

7.2 Oversettelser

Bibelen (2011). NO11, Oslo: Det Norske Bibelselskap.

Bibelen – Den Hellige Skrift (1988). NB88, Oslo: Norsk Bibel A/S.

7.3 Sekundærlitteratur

Barram, Michael D. 2007. "The Bible, Mission, and Social Location: Toward a Missional Hermeneutic." *Interpretation* (61 nr. 1 Januar). s. 42–58.

——— 2011. "Pauline Mission as Salvific Intentionality: Fostering a Missional Consciousness in 1 Corinthians 9.19–23 and 10.31–11.1", i Burke, Trevor J., og Brian S. Rosner, (red.) 2011. *Paul as Missionary: Identity, Activity, Theology, and Practice*, s.234–246. Library of New Testament Studies 420. London ; New York: T&T Clark.

Berentsen, Jan–Martin, Tormod Engelsviken, og Knud Jørgensen. 2004. *Missiologi i dag*. (2. utg) Oslo: Universitetsforlaget.

Cheong, John. 2013. "Reassessing John Stott's, David Hesselgrave's, and Andreas Köstenberger's Views of the Incarnational Model" i Ott, Craig, og J. D. Payne, (red.). 2013. *Missionary Methods: Research, Reflections, and Realities*. (Evangelical Missiological Society Series 21.). s. 39–60. Pasadena: William Carey Library.

Daube, David. 1956. *The New Testament and Rabbinic Judaism*. Peabody, Mass.: Hendrickson Publishers.

Garland, David E. 2003. *1 Corinthians*. (Baker Exegetical Commentary on the New Testament). Grand Rapids, Mich: Baker Academic.

Glad, Clarence E. 2010. *Paul and Philodemus: Adaptability in Epicurean and Early Christian Psychagogy*. Atlanta: Society of Biblical Literature.

Hanciles, Jehu J. 2008. *Beyond Christendom: Globalization, African Migration, and the Transformation of the West*. Maryknoll, N.Y: Orbis Books.

Hiebert, Paul G. 1985. *Anthropological Insights for Missionaries*. Grand Rapids, Mich: Baker Book House.

——— 2008. "Anthropology, Missions, and Epistemological Shifts" i Van Engen, Charles E., Darell Whiteman og J. Dudley Woodberry (red.). 2008. *Paradigm Shifts in Christian Witness - Insights From Anthropology, Communication, and Spiritual Power: Essays in Honor of Charles H. Kraft*. s. 13–22. Maryknoll, N.Y.: Orbis Books

Kraft, Charles H. 1996. *Anthropology for Christian Witness*. Maryknoll, N.Y: Orbis Books.

Lausanne Movement: "Lausannepakten" URL:

<http://www.lausanne.org/nb/lausannepakten/lausannepakten> (lest 09.06.15).

Mitchell, Margaret M. 2001. "Pauline Accommodation and «Condescension» (συγκατάβασις): 1 Cor 9:19–23 and the History of Influence", i Engberg-Pedersen, Troels (red.). 2001. *Paul Beyond the Judaism/Hellenism Divide*. s.197–214. Louisville, Kentucky: Westminster John Knox Press

Pocock, Michael. 2012. "Paul's Strategy: Determinative for Today" i Plummer, Robert L., og John Mark Terry, (red.). 2012. *Paul's Missionary Methods: In His Time and Ours*. s. 146–159 Downers Grove, Illinois: IVP Academic, an imprint of InterVarsity Press.

Rynkiewich, Michael A. 2011. *Soul, Self, and Society: A Postmodern Anthropology for Mission in a Postcolonial World*. Eugene, Or: Cascade Books.

Røsæg, Nils Aksel og Hans Kvalbein, (red.). 2003. *Slik Blir Kirken Til: Kirke I Forandring I Det Nye Testamente*. (Ekklesiologi-Prosjektet Ved Det Teologiske Menighetsfakultet, 2000–2003 bind 2.) Trondheim: Tapir.

Sandnes, Karl Olav. 2011. "A Missionary Strategy i 1 Cor 9:19–23" i Burke, Trevor J., and Brian S. Rosner, (red.) (2011): *Paul as Missionary: Identity, Activity, Theology, and Practice*, s.128–141. (Library of New Testament Studies 420). London ; New York: T&T Clark.

Sanneh, Lamin O. 2003. *Whose Religion Is Christianity? - The Gospel beyond the West*. Grand Rapids, Michigan: Wm. B. Eerdmans Publishing Co.

Selstø, John Olav. 2015. "For på alle mulige måter å frelse noen — Hvilke misjonsteologiske prinsipper kan utledes av 1 Kor 9:19–23?", masteravhandling levert ved Fjellhaug internasjonale Høgskole.

Thiselton, Anthony C. 2000. *The First Epistle to the Corinthians: A Commentary on the Greek Text*. (The New International Greek Testament Commentary). Grand Rapids, Mich: W.B. Eerdmans.

Whiteman, Darrell L. 2012. "Anthropology and Mission: The Incarnational Connection.", i Bevans, Stephen B., (red.). 2012. *Mission and Culture: The Louis J. Luzbetak Lectures*. (The American Society of Missiology Series no. 48.), s. 59–98. Maryknoll, NY: Orbis Books.

Witherington, Ben. 1995. *Conflict and Community in Corinth: A Socio-Rhetorical Commentary on 1 and 2 Corinthians*. Grand Rapids, Mich. : Carlisle: W.B. Eerdmans ; Paternoster Press.